

OBSAH

Gabriela Rerková: Jubilejné pätnáste Dni Mateja	
Hrebendu	2
Andrej Lorinc: Osudové stretnutie	6
Pavol Strechay: Útek do života	13
Alena Kleščová: O šťastnej Beátke	23
Josef Zbranek: Neľudská terminológia.....	26
Záhada.....	27
Politický líder.....	27
Povzdych nostalgika	27
Pri obede	27
Satirický fíčer po slovensky	27
Alena Doležalová: Výber z tvorby	28
Ján Ličko: Úcta	35
Svetlo kníh	37
Východisko	38

Zborník tvorby nevidiacich a slabozrakých autorov

15. ročník Dní Mateja Hrebendu, Martin 2010

Zostavila: Mgr. Gabriela Rerková

**Vydali: Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja
Hrebendu v Levoči,
Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska,
Národné osvetové centrum,
Slovenský syndikát novinárov
s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky**

Tlač: MTM, s. r. o., Levoča

Počet výtlačkov: 50 ks

Rok vydania: 2010

ISBN 978-80-8110-992-8

Jubilejné pätnáste Dni Mateja Hrebendu

Dvadsaťdeväť súťažiacich a vyše šesťdesiat účastníkov, taká je číselná bilancia jubilejného 15. ročníka celonárodnej literárnej prehliadky nevidiacich a slabozrakých recitátorov a literárnych tvorcov. Konala sa tradične v Martine, od 22. do 24. októbra 2010, v neosobných priestoroch internátu Jesseniovej lekárskej fakulty UK, ale organizátori – Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči, Národné osvetové centrum a Slovenský syndikát novinárov - už uvažujú nad zmenou miesta, konkrétne nad Levočou.

Podľa vyjadrenia poroty v porovnaní s predchádzajúcimi ročníkmi ten tohtoročný nebol výnimočný, ale predsa obsahoval pár „hrozienuk“. V celkovom kontexte 15. ročníka určite najviac vytrčala tvorba Aleny Doležalovej. Neznáma poetka z Martina, ktorá je členkou únie len niečo vyše roka, spôsobila v radoch porotcov nemalý rozruch. „Autorka zrelej, úžasnej súčasnej poézie so silnou obraznosťou a výpovednou hodnotou. A to nielen v kontexte tejto súťaže,“ povedal Ján Petřík aj v mene ostatných porotcov – Júliusa Balca a Štefana Cifru. Epigramy z pera Josefa Zbranka porota titulovala slovom profesionálne. Jaroslava Čajková a Peter Zemaník aj tentoraz hodnotili recitáciu a prednes prózy v kategóriách detí i dospelých. Medzi dospelákmi určite najviac zarezovalo vystúpenie Michala Hercega s úryvkom prózy Viktora Fischla Dvorný šašo. V prednese poézie detí opäť dominovala Dominika Ružičková z bratislavskej základnej školy. Česť tej levočskej absolútne suverénne obhájil Peter Miženčík s poviedkou Imidž je nanič od Gabriely Majtaníkovej. I keď mnohé dlhoročné tváre hrebendovských dní tento rok v Martine, žiaľ, chýbali, potešilo stretnutie s nováčikmi. Patril k nim

Anton Lorinc z Michaloviec, ktorý zvíťazil v literárnej súťaži tvorcov, a to úryvkom z vlastného historického románu Útek do života. Kategóriu hlasové divadlo „okupovali“ výsostne levočské deti s dvoma vystúpeniami, a hoci nemali konkurenta, obstáli so ct'ou. Hádka období sa páčila.

Obsahovou novinkou 15. ročníka DMH bola návšteva redakcie regionálnych Turčianskych novín, na ktorej sa zúčastnili dospelí účastníci. Šéfredaktorka Viera Legerská priblížila čo-to z novinárskej kuchyne a pozvala nás na prehliadku pomerne nevelkých priestorov redakcie. Obohatením tohtoročného programu bolo istotne aj stretnutie s niekdajším investigatívnym novinárom, dnes šéfredaktorom časopisu Obrana, Pavlom Vitkom. V rámci jedného z workshopov hovoril o kreativite písania a poslucháčov vtiahol do výkladu tým, že ich zamestnal tvorivými úlohami. Určite nemenej zaujalo i samotné rozprávanie o jeho vlastnom novinárskom osude.

Bodku za jubilejným ročníkom DMH dal galavečer v zasadačke mestského úradu, na ktorom vystúpili najlepšie recitátori, interpreti prózy, herci i literárni tvorcovia. Vďaka sponzorom nikto z ocenených neodchádzal z Martina s prázdnyimi rukami. Čerešničkou na torte bol koncert nevidiaceho speváka Maroša Banga.

A tu sú výsledky 15. ročníka prehliadky Dní Mateja Hrebendu:

Kategória A 2 – prednes poézie deti 2. stupeň

1. Dominika Ružičková, ZŠI Bratislava
2. Ivan Gaži, SŠI Levoča
2. Alojz Koprda, SŠI Levoča
3. Michaela Kelemenová, ZŠI Bratislava
3. Vanesa Richterová, ZŠI Bratislava

Kategória A3 – prednes poézie dospelí

1. Iveta Zbranková, Nitra
2. Jana Kozičková, Levoča

3. Ľudmila Šišáková, Nitra

Kategória B 2 – prednes prózy deti 2. stupeň

1. Peter Miženčík, SŠI Levoča
2. Rebeka Cséfalvajová, ZŠI Bratislava
3. Nikolas Benedikovič, ZŠI Bratislava
3. Ján Mišľan, ZŠI Bratislava

Kategória B3 – prednes prózy dospelí

1. Michal Herceg, Trakovice
2. Ondrej Rosík, Jesenie
3. Iveta Zbranková, Nitra

Kategória C – prednes hlasového divadla

1. Skupina žiakov SŠI Levoča (Gabriela Kurucová, Klára Laciová, Radana Zichová, Adam Polom, Alojz Koprda, Ján Kaleja, Stanislav Kandrik) – Hádka období
2. Skupina žiakov SŠI Levoča (Gabriela Kurucová, Klára Laciová, Radana Zichová, Michaela Žigová, Peter Miženčík) – Bohatstvo slovenského národa

Literárni tvorcovia

Poézia

1. Alena Doležalová, Martin
2. neudelená
3. Ján Ličko, Levoča

Próza

1. Anton Lorinc, Michalovce
2. Pavol Strechay, Nové Mesto nad Váhom
3. Alena Kleščová, Zvolen

Aforizmy – epigramy

1. Josef Zbranek, Nitra

Gabriela Rerková

**Andrej Lorinc, 63 rokov
prakticky nevidiaci
Michalovce**

Osudové stretnutie

(úryvok z pripravovanej knihy)

Pokojné letné dni v dedine Staré už asi týždeň narúša zvýšený ruch a akási nedočkavosť, ba až vzrušenie jej obyvateľov. To urodzený pán Michal Stárai s manželkou pripravujú veľkolepú slávnosť pri príležitosti osláv štrnástych narodenín ich dcéry. Najväčšiu pozornosť púta hlavne kaštieľ s príľahlým parkom a majerskými budovami. Je sídlom jednej z vetiev urodzeného rodu Stáraiovcov, ktorí ako prídomok používajú „Sztara“ zo Starého.

Táto veľká dedina leží v laboreckom výbežku Východoslovenskej nížiny a má významné hospodárske a cirkevné postavenie vo svojom okolí. Kamenný kostol je zasvätený sv. Anne a v jeho blízkosti je fara, škola a cintorín. Po oboch stranách širokej cesty sú obydlia drobných zemanov, niekoľkých remeselníkov a celkom na okraji sú roztrúsené poddanské domy. V chotári stoja ešte dva vodné mlyny a na vhodných úbočiach sú vinice. Obyvatelia vo svojich sviatočných šatách nedočkavo a zvedavo aspoň z diaľky sledujú túto veľkú slávnosť.

Pozvané je najurodzenejšie panstvo, ako aj významní cirkevní a svetskí hodnostári zo širokého okolia. Domáci pán so svojím príbuzenstvom okrem pohostinnosti, chce hosťom ukázať aj ich spoločenské postavenie, a tak sa na príprave slávnosti v ničom nešetrí.

Pripravovaná rodinná oslava je po dlhšom čase najväčšou spoločenskou udalosťou, a tak sa nenájde veľa

urodzených rodín, ktoré by sa jej nechceli zúčastniť. Tešia sa, že sa znova stretnú, podozvedajú mnoho noviniek, predstavia svoje dcéry či synov, a pritom sa ich mladí potomkovia zoznámia. Je to slávnosť, na ktorú sa nedá neísť.

V kaštieli a parku sa to hemží množstvom ľudí. Medzi hojným počtom urodzeného panstva a ich potomkov rôzneho veku sa preplietajú ešte väčší počet lokajov a služobníctva. Má dohliadať na spokojnosť hostí a rýchlo plniť ich príkazy. Spoločnosť dospelých dopĺňa ešte veľa mladších detí, ktoré veselo šantia a naháňajú sa, čo spôsobuje ešte väčší zmätok.

Filip a Albert Stáraiovci prejdú bránou kaštieľa a zamieria k hospodárskej časti. S rodičmi tu boli veľmi častými návštevníkmi, preto bez ťažkostí nájdu stajne s veľkým voľným výbehom.

„Ach, Filip, mne sa ti teda nechce ísť ďalej. Celou cestou som myslel na to, ako nás podviedli.“

„Vieš, Albert, ešte jedna vec ma na tom zaráža. Urodzená spoločnosť, ktorá tu dnes bude, o tom vedela, no nikto sa nás nezastal. Teraz sa máme tváriť, že sa nič nestalo, úctivo ich zdravieť, usmievať... ach, najradšej by som sa vrátil ihneď domov.“

„Máš pravdu, Filip, ale keď sme už tu, pod', ideme!“

Najkratšou cestou sa vyberú ku kaštieľu vyhľadať pána domu. Ten ich srdečne víta a bratia majú dojem, že jeho radosť je úprimná. Menej srdečné privítanie sa im ujde od jeho manželky, ktorá sa prinúti len k bežným spoločenským frázam.

„Neprezradíte nám, kde sa nachádza oslávenkyňa? Chceme ju pozdraviť a pochopiteľne zablahoželať,“ trápne ticho preruší Filip.

„Je asi v parku, medzi mladými, aspoň si to myslím. Nuž, vy si ju už nájdete. Som veľmi rád, že ste prišli a...“ no,

ale za túto nedokončenú vetu si pán Michal vyslúži karhajúci pohľad svojej manželky.

Bratia sa úklonom rozlúčia a krytou terasou vychádzajú do parku, v ktorom trávniky sú čerstvo vykosené, cestičky vyhrabané a lemujú ich záhony kvetov.

Nedôjdu ďaleko, pretože stretávajú urodzenú pani Annu Petöovú. Oblečená je v čiernych šatách zdobených jemnou čipkou a cez ramená má prehodenú dlhú štolu tej istej farby. Tvár má trocha prísnu, oči veľké, ale usmievavé. Čierna farba ju nielen zoštíhľuje, ale celej jej postave dodáva nádych vznešenosti a dôstojnosti. Anna Petöová, rodená Pacotová, bola manželkou Žigmunda Petöho, ktorého rod patril k jedným z popredných v Uhorsku. Žigmund, ako veľký bojovník proti Turkom, bol hlavným veliteľom Horného Uhorska a aj županom Zemplínskej stolice. Život vojaka plný strádania zanechal stopy na jeho zdraví, a tak začiatkom roka 1675 na Stropkovskom hrade zomiera. Bol to nielen dobrý vojak, ale aj manžel a otec. Počas manželstva sa im narodilo desať detí, šesť dievčat a štyria synovia.

„Urodzená pani, dovoľte nám, čo najsrdečnejšie vás pozdraviť,“ začne rozprávať Filip. „Sme veľmi radi a nesmierne potešení, že vás po dlhšom čase opäť stretávame.“

„Chceli by sme vám,“ pokračuje Albert, „vysloviť čo najúprimnejšiu ľútosť nad stratou vášho urodzeného pána manžela.“

„Ďakujem vám mládenci, ďakujem za vaše úprimné slová,“ prihovára sa urodzená pani. „Aj ja som rada, že vás vidím. Nemyslela som si, že vás tu stretnem, ale dobre robíte, že sa nepoddávate. Škoda, že vás nevidí aj môj nebohý manžel. Ten, ako starý vojak, by sa potešil pohľadom na vaše junácke postavy. Ale život musí ísť ďalej. Ozaj a stretli ste už niekoho z mojich detí?“

„Nie, nestretli sme ich ešte, lebo len pred chvíľou sme prišli. No napravíme to a ideme ich pohľadať.“

„Nože, počkajte mladí páni, práve prichádza Klára a Juliana. Nevie, či sa ešte budete na seba pamätať, tak vám dievčatá pre istotu pripomeniem, že toto sú Filip a Albert Stáraiovci. Postarajte sa o nich a teraz už bežte medzi mladých.“

Mladí sa len usmievajú a dievčence zašvitoria: „Áno mama.“

Urodzené slečny sa majetnícky zavesia do ponúknutých ramien bratov a vyberú sa do parku.

Sedia na lavičke a práve sa dobrosrdečne smejú na jednej z nezbedných príhod, ktorú veľmi živo a pôsobivo opisuje slečna Juliana. Ich smiech preruší hlas urodzenej panej, ktorá sa pri nich pristaví.

„Toto sú predsa Filip a Albert Stáraiovci.“

Bratia sa rýchlo postavia, úctivo uklonia a pozdravia urodzenú pani Sirmaiovú a ďalej pokračujú vo vzájomnej výmene niekoľkých nutných spoločenských fráz a poklôn.

Tento rod má významné spoločenské postavenie. K jeho popredným príslušníkom patrila aj Peter Sirmai, ktorý bol podžupanom Zemplínskej stolice. V roku 1649 dal vystavať v Pozdišovciach, vzdialených od mestečka Michalovce len desať míľ, najkrajší kaštieľ svojej rodiny a z tohto dôvodu ho v testamente určil za rodinné sídlo, čo rodina aj dodržiavala.

„Urodzená pani Sirmaiová, dovoľte mi, prosím, opýtať sa,“ vhupe do rozhovoru Albert, ktorého vôbec nebaví takáto nudná konverzácia, „ako sa má urodzená pani Anna Sirmaiová-Keccerová? Hlavne, ak úctivo dovoľíte, zaujíma ma, ako pokračuje v zbieraní ľudových piesní?“

„Ach, Albert, či si len milý. Ty si na túto jej záľubu nezabudol. Bude mať veľkú radosť, keď jej to poviem až sa vrátim domov.“

„Takže urodzená pani tu dnes nie je?“ pýta sa Filip.

„Necíti sa voľajako dobre, tak neprišla, ale je tu so mnou Štefan. Nuž... áno, zbiera piesne aj naďalej. Nedávno vydala zbierku 388 ľudových piesni, ktorá má názov Nápevy starých slovenských spjevanek od urozené paní Anny Szirmay.

„To urodzenej pani, čo najsrdečnejšie gratulujeme a prajeme, čo najskoršie uzdravenie,“ povie jeden z bratov.

„Ďakujem, ste veľmi pozorní a... nuž, veľmi súci mladí muži. No, ale slečnám už asi chýbate, tak nenechávajú ich čakať.“

Bratia sa hlbokou poklonou rozlúčia a vrátia sa k svojim spoločníckam, ktoré vskutku na nich čakajú. Pokračujú ďalej v prechádzke, pričom sestry rozprávajú jeden veselý príbeh za druhým.

„Urodzené slečny,“ v jednej z mála prestávok ich rozprávania povie Filip, „predstavte si, my sme ešte nepozdravili dnešnú oslávenkyňu.“

„No, no, mladí páni,“ posmešne hrozí ukazovákom slečna Klára.

„To sa musí hneď napraviť!“ pridá sa aj slečna Juliana, napodobňujúc pokarhanie. „Ideme pohľadať našu oslávenkyňu!“

Vyberú sa cestičkou k altánku, pričom sa rozprávajú a zabávajú.

„Pozrite sa, oproti nám ide Ladislav, náš brat, v spoločnosti pána Imricha,“ upozorní slečna Klára.

Mladí muži sa chladne pozdravia a po malom trápnom tichu Imrich Stárai poznamená: „Tak, prišli ste, moji urodzení chudobní príbuzní?“ pričom v hlase mu zaznie výsmech aj otázka, a rovnako aj zle skrývané začudovanie, že tu bratov vôbec vidí. „No, tak sa dobre zabávajte.“

„Ja vám, tiež sestričky moje, prajem príjemnú zábavu,“ ironickým hlasom povie Ladislav. „Vidím, že pánov ste si už zaobstarali, len škoda, že majú také prázdne vrecká.“

Bratia sú veľmi zarazení a nevedia ako reagovať. Sestry sa spamätajú skôr.

„Podme ďalej, nevšímajme si ich,“ vyzýva ich Klára a jemne ťahá Filipa preč. „Môj brat a jeho urodzený spoločník asi nevedia, čo slovo slušnosť znamená.“

Bola to šťastná náhoda, že bratia hneď po príchode prišli k takýmto spoločníckam. Urodzené slečny nielen pôvabom, ale hlavne svojou prirodzenosťou, jemnosťou a inteligenciou si získali ich náklonnosť. Veľa rozprávali, vypytovali sa, boli vtipné a veselé. No ich prejavy boli úprimné, ba až kamarátske a nebolo v nich ani zrnko nadutosti, naučenej strojenosti a namyslenosti. Nebolo preto divu, že sa bratia v ich spoločnosti cítia veľmi dobre. Nepostrehnú, že ostatná spoločnosť, až na niekoľko výnimiek, ich vníma ako nie veľmi vítaných a seberovných spoločníkov.

Sestry držiac sa bratov pokračujú v chôdzi smerom k altánku. Hádali dobre, pretože tam v kruhu obdivovateľov a urodzených slečien je oslávenkyňa Irma, ktorá keď ich zbadá, podíde im v ústrety s usmiateou tvárou.

„Urodzená slečna, chceli by sme ti s bratom...“ začne gratulovať Filip, ale ďalej sa nedostane.

„Ale Filip, Albert, nechajme tie urodzené spôsoby a ceremónie. Vystískajte ma pekne, však sme sa už tak dlho nevideli.“

Bratia takto vyzvaní nelenia a jeden po druhom ju vystískajú, ba aj pridajú na obidve líca jemný bozk.

„Prečo ste tak neskoro prišli? Dúfam, že sa dobre cítite, a že ma večer poriadne vytancujete,“ rozpráva bez prestávky ďalej.

Nevie akosi prestať, no pristúpi k nej mladší brat Villó a pošepne matkin príkaz. Irma sa razom zmení, chytí bratov popod ruky a odtiahne ich pár krokov ďalej.

„Hm... tu ste, ale nemohli ste sa sviatočnejšie obliecť? No, tak prajem vám príjemnú zábavu!“ otočí sa a už jej niet.

Ostanú stáť ako prikutí, sú zmätení a najradšej by sa pobrali preč. Napokon si to rozmyslia, vrátia sa k slečnám a pokračujú v prechádzke. Medzi mladými ľuďmi zavládne ticho. Nájdu voľnú lavičku, usadia sa a znova pokračujú v rozprávaní. Sestry akoby sa vžili do myslenia bratov, a tak sa snažia ich chmúrne myšlienky rozptýliť, čo sa im aj darí.

Deň sa chýli ku koncu, zvečerieva sa a sluhovia začali hostí roztrúsených po zákutiach parku pozývať k stolu. Slečny opustia bratov s tým, že sa idú ešte upraviť. Osamejú a až po dobrej chvíli, tak, aby neprišli na slávnostnú večeru medzi prvými, poberú sa smerom ku kaštieľu.

Pred schodmi na terasu sa stretnú s urodzenou pani grófkou Máriou Esterháziovou-Drugetovou a synom Jánom. V roku 1661 zomrel jej manžel Juraj IV. Druget, a tak sa stará o troch synov a dcéru Kristínu.

Je to veľmi pekná žena, jej pôvab ešte viac vyniká v tmavofialových šatách z brokátu, zdobených množstvom bielej krajky, čo zodpovedá najnovšej móde. Na pleciach má prehodenú ľahkú priesvitnú šatku. Husté čierne vlasy sú dômyselne učesané dohora a ako ozdoba je do nich vpletená biela stuha. Na ruke, v ktorej drží vejár, má náramok a v ušiach menšie perly.

**Ing. Pavol Strechay, 69 rokov
nevidiaci
Nové Mesto nad Váhom**

Útek do života

Leto pomaly končilo a Karči, ktorý stratil ešte na jar prácu, bol stále nezamestnaný. Času mal čoraz viac a často si ho krátil posedávaním na lavičke v parku, alebo pri fontáne na námestí. Niekedy dal zasa prednosť posedeniu v lesíku nad mestom, kde v príjemnom tieni mohutných borovíc hľadal pokoj na usporiadanie svojich rozháraných myšlienok. Akoby nebol veľkou ranou rozvod s Marikou, ktorý sa nie a nie ukončiť, a do toho ďalší ťažký úder v podobe straty zamestnania. Karči bol na rozdiel od Mariky tichej, utiahnutej povahy a v túžbe po pokoji sa vyhýbal čo i len náznakom konfliktov. Rád a často zdôrazňoval, že žije iba raz a pokiaľ mu nikto nesiaha na jeho slušnú existenciu veľa vecí si dokáže odoprieť. Až teraz, keď sa dostal do problémov, uvedomil si, ako sa mýlil. V zamestnaní hádam stačilo nebyť stále v úzadí, možno bolo sem-tam treba dať o sebe vedieť a Marike mal tiež občas pripomenúť jej úniky z domácnosti. Žiaľ, uvedomil si to až príliš neskoro a teraz musí hľadať východisko z rozpadu manželstva i vyrovnáť sa so stratou zamestnania.

Počas svojich turistických vychádzok po okolí neraz prechádzal aj okolitými obcami, kde sa obvykle zastavil oddýchnuť si či len tak, na kus reči u príbuzných či známych. Výnimkou bola švagriná Jožka, u ktorej občas pobudol dva či tri dni, aby jej pomohol s prácami okolo domu i v záhrade. Tentoraz prichádza na dlhšie, pomôže Jožke pripraviť hody a domov pôjde až po nich. Jožkine dve dcéry bývajú v Bratislave a keď zomrel Karčiho brat Andrej, zostala v rodinnom dome na nevelkej kopanici sama. Dve ruky, a to ešte ženské, sú na toľkú prácu okolo hospodárstva veľmi málo. Pozvaniu bol rád, tešil sa na hody, ale aj na stretnutia s rodákmi, ktorí prichádzajú domov iba pri takýchto vzácných príležitostiach.

Úzkou, kľukatou cestou končiacou až na moravskej strane Malých Karpát pomalým krokom šliape s plecniakom na chrbte Karči. Za chrbtom mu zostala autobusová

zastávka a pred sebou už videl spomedzi porastu mohutných bukov presvitajúce strechy domcov kopaničiarskych usadlostí roztrúsených po úbočiach okolitých hôr. Sotva vošiel medzi prvé záhrady kopanice U Hrabínov už ho vítali hlasitým štekotom psy. Jeden, taký malý, a tí bývajú vraj najzákernejší, podišiel bližšie a uprel na neho svoj pohľad. Neštekal, ale radostne krútiacim chvostíkom dával Karčimu najavo, aby ho nasledoval.

„Ahoj Kery,“ prihovoril sa mu Karči a rukou si ťlapol po stehne, aby za ním prišiel malý havkáč. Ten radostne poskočil, privoňal k jeho nohám, hneď však odbehol a občas sa obzerajúc, či ho Karči nasleduje, pobral sa domov. Jožka práve opatrovala hydinu a len čo uvidela prichádzať Karčiho podišla mu naproti.

„Vitaj švagríček a pod' bližšie, som rada, že ťa opäť vidím,“ prihovárala sa mu podávajúc mu na zvítanie ruku.

„Dobrý deň, Jožka, tak som už konečne tu a dúfam, že neprichádzam neskoro,“ odpovedal jej s úsmevom a spolu vykročili do dvora.

„Čakala som ťa už včera, zatiaľ sa zlož v letnej kuchynke, ešte minútka strpenia a už sa ti budem venovať,“ povedala ospravedlňujúco a odišla dokončiť svoju prácu.

Karči vošiel do letnej kuchynky, ktorá Jožke v lete, počas dňa, nahrádzala hádam celý dom. Bola neveľká, zariadená starším, ale účelným nábytkom a dalo sa v nej nielen navariť, ale i príjemne posedieť. Tí naši predkovia neboli hlúpi, pomyslel si Karči, takáto miestnosť v horúcom lete bola múdрым riešením a určite sa v nej cítili oveľa lepšie, ako v rozohriatom dome či byte. Len čo sa usadil a narýchlo poobzeral po kuchynke, objavila sa medzi dverami usmiata Jožka. Opásala sa malou zásterkou a už sa zvrátila pri sporáku. Sotva prehodili zopár slov, položila pred každého porciu hustej kyslej omáčky s riadnym kúskom narýchlo opraženého mäsa. Jožku poznal ako výbornú kuchárku a ani tentoraz nesklamala. Schuti si obaja zajedli

a vzápätí prázdne taniere vystriedali šálky s rozvoniavajúcou kávou, pri ktorej sa pomaly rozpriadal rozhovor.

„Jožka, ja sa nemám čím chváliť, mám veľa voľného času a myšlienky mi utekajú do nedávnej minulosti. Ešte nie je ukončené majetkové vysporiadanie po rozvode s Marikou a aby toho bolo naozaj dosť, zostal som bez práce. Po zlúčení firmy so zahraničným partnerom nastúpilo nové vedenie a nasledovali veľké personálne zmeny. Mám niečo cez dva roky do dôchodku a keď k tomu pridám môj slabnúci zrak, nič iné ako výpoveď som ani nemohol očakávať,“ ustarosteným hlasom sa rozhovoral Karči a z jeho reči Jožka vycítila, že oba problémy ho nemálo ťažia.

„Stále nemôžem pochopiť, že Marike dokázal zaslepiť oči možno iba chvíľkový úspech v zamestnaní a ktovie, či si vôbec uvedomuje, aká je jej pozícia vratká. Zo dňa na deň môže prísť nová, atraktívnejšie vyzerajúca a možno iba chytřejšia alebo prefíkanejšia pracovníčka a Marika sa zrazu ocitne na vedľajšej koľaji. Ach, akí sme len ľudia malomyseľní, pre kariéru nevidíme nikoho a nič okolo seba a nie sme schopní podať pomocnú ruku ani svojmu najbližšiemu. Som rada, že si prišiel, možno aj tých pár dní ti pomôže zabudnúť na starosti a stretnutia s priateľmi ťa privedú na iné myšlienky. Nechcem ti lichotiť, ale oproti minulej návšteve sa mi zdáš predsa len spokojnejší a menej ustarostený,“ s náznakom uspokojenia konštatovala Jožka a pohľadom upreným na Karčiho hľadala na jeho tvári aspoň maličký náznak súhlasu.

„Jožka, predsa mám len niečo nové a musím ti to hneď rozpovedať. Pred časom, zakrátko po tom, ako som tu bol naposledy, zastavil som sa v záhradnom bufete na polievku a kávu. Hoci bol vedľa voľný stôl, prisadla si ku mne postaršia žena, a hneď z mosta doprosta, vraj cíti, že mám nemalé vnútorné napätie a prežívam veľký stres. Pomyslel som si, ženská, čo ty o mne môžeš vedieť, veď sa vidíme

prvý raz a tak nečudo, že som nebol dvakrát ochotný počúvať ju, ale napokon ma jej pomalé a neuveriteľne pokojné rozprávanie zaujalo. Jej zamatovo jemný hlas znel príjemne až mi napadlo, že by z nej bola dobrá kazateľka. Hneď v úvode ma ubezpečila, že má vyštudovanú numerológiu, všetko vraj hovorí na základe vedomostí reči čísel, postavenia planét a určite nie je žiadna veštkyňa či šarlatánka. Začala s tým, že mi najprv povie, čo mne vie, vraj, aby som jej ľahšie uveril, čo mi porozpráva neskôr. Podrobne popísala krízu, ktorou prešlo naše manželstvo a ubezpečila ma, že rozvod bol pre mňa lepším riešením. Uprene zahľadená ponad mňa kdesi do neznáma chvíľu zadumane rozmýšľala a začala popisovať svoje videnie. Najprv ma videla samého, ale usmiateho a šťastného. Oproti mi kráčala žena, s ktorou som sa už musel poznať, lebo sme sa zvíťali ako dobrí priatelia. Na chvíľu sme sa jej stratili, ale onedlho, už zostarnutí, sa jej zjavujeme znova. Z toho usúdila, že dlho sám nezostanem a ona vidí moju budúcu partnerku. Iba nakrátko sa jej ukázala aj Marika, ale jej ustaraná a zvráskavená tvár prezrádzala nemalé starosti,“ dorozprával Karči a urobil krátku prestávku, čo ihneď využila Jožka.

„Ja by som jej neverila ani slovo, takých babiek chodí po dedinách a jarmokoch veľa, za svoje veštenie si nechajú zaplatiť a viac neuvidíš ani peniaze ani ženu,“ povedala skepticky Jožka, ale Karči sa nedal a pokračoval.

„To som si myslel aj ja, ale ona, vraj, chce pomáhať ľuďom a nerobí to za peniaze. Ako dva či trikrát zdôraznila, do ničoho ma nenúti, ale, vraj, ak ju poslúchnem, môžem iba získať. Rovnako môžem kedykoľvek na jej rady zabudnúť a nič sa nestane, iba sa mi bude dariť inak, ako predpovedá. Nakoniec ma upozornila, že v najbližších dňoch dostanem výzvu, ktorú nemám odmietnuť, pretože práve ona veľa napovie o mojej budúcnosti,“ ukončil svoje rozprávanie o stretnutí s neznámou ženou Karči.

Jožka na jeho slová už nereagovala, iba sa potmehúdsy pousmiala a obrátila reč na to, čo ich čaká v najbližších dňoch.

„Dúfam, že tu zostaneš až do budúceho týždňa. Budem rada, ak zajtra doobeda pôjdeme do mesta nakúpiť, poobede by si mohol urobiť poriadok na dvore a ja zatiaľ pripravím dievčatám detské izby. V piatok príde Janka s Milanom a dcérami a v sobotu aj Zdenka. Janka so Zdenkou sa na teba veľmi tešia, veď s krstným otcom sa nestretli už viac ako dva roky,“ stručne naznačila najbližšie plány Jožka a Karči namiesto odpovede iba zľahka súhlasne prikývol. Bol rád, že môže Jožke, ako už neraz predtým, pomôcť, i keď hody ešte spolu nikdy nepripravovali.

„Aby som nezabudla,“ pokračovala Jožka, „minulý týždeň ťa hľadal predseda nášho družstva. Z družstevnej pily sa koncom roka chystá odísť vedúci a vraj, ak nemáš ešte prácu, mohol by si sa prísť s ním porozprávať. Myslí si, že by to mohlo byť niečo pre teba,“ stroho tlmočila Jožka Karčimu odkaz predsedu družstva. Karči spozornel, zdvihol hlavu a zľahka sa pousmial a iba tak, viac-menej sám pre seba poznamenal, že Jozef na svoj dávnejší sľub predsa len nezabudol.

Na hodovú sobotu popoludní sa všetci vybrali dolu do dediny, kde boli, ako sa na dobré hody patrí, kolotoče, od ktorých sa už zďaleka ozývala hudba a nechýbal ani malý jarmok ľudových remesiel. Nemálo hodovníkov si pochutnávalo na tradičných domácich špecialitách pri stánkoch s občerstvením a ďalší krotili smäd pohárom penivého piva či vína. Práve tam, v hlúčiku debatujúcich chlapov, zazrel Karči aj predsedu družstva. Prechádzajúc okolo sa pozdravili a Karči sa ho iba letmo spýtal či sa môžu v utorok stretnúť. Jozef mlčky súhlasne prikývol a vzápätí sa vrátil k rozhovoru so svojimi priateľmi. Karči s Jožkou ešte chvíľu obdivovali krásu ľudových výrobkov až nakoniec

prešli popred tribúnke, na ktorej rezko vyhrávala moravská dychovka. Spokojne sa posadili na neďalekú lavičku do tieňa staručkej lipy, aby si oddýchli pred cestou domov.

Len čo sa v utorok naobedovali, odobral sa Karči za predsedom na družstvo. Jožka plná zvedavosti doma netrpezlivo očakávala, s akou správou sa Karči vráti. Už sa jej začínalo zdať, že je tam akosi dlho, keď sa zrazu objavil medzi dverami. Bez opýtania uvarila kávu a zasadla za stôl oproti Karčiho. Jej tvár horela nedočkavosťou a tak Karči nenechal na seba dlho čakať.

„Nebudeš hádam ani veriť, ale Jozef od leta nezabudol, že som bez práce, a teraz, keď odchádza vedúci z pily, ponúkol mi jeho miesto. Ak sa rozhodnem, odporúčal mi podať žiadosť už od decembra, za mesiac sa dačo priučím od terajšieho vedúceho a v januári prevezmem funkciu. Na pile pracuje šikovná ekonómka a pokiaľ budem potrebovať, určite mi rada poradí. Mojou pravou rukou v dielni bude majster, ale aby som mal prehľad, budem musieť občas prejsť po prevádzke a skládkach. Jozef nezabudol pripomenúť, že na pile sa občas vyskytnú problémy s poruchami už starších strojov a očakáva, že ako skúsený technik si s tým dokážem poradiť. Zmienil som sa aj o mojich zdravotných problémoch, podľa Jozefa však mojím pracoviskom určite nebude kancelária a počítača si tiež veľa neužijem,“ narýchlo zhrnul najdôležitejšie informácie z rozhovoru u predsedu Karči.

„Môže to byť nielen zaujímavá, ale celkom určite náročná a zodpovedná práca. Vedúceho som si vždy predstavovala sedieť v kancelárii za stolom plným papierov, sem-tam prejde medzi ľuďmi, niečo pochváli, iné zase pokritizuje a vráti sa k svojej papierovej práci. Jednu vec ti však chcem navrhnúť hneď. Prečo by si denne dochádzal toľké kilometre a v zime, ak bude veľa snehu, autom sa nemusíš dostať až sem hore. Môžeš bývať u mňa, detské izby sú takmer celý rok prázdne, nastahuješ sa do niektorej

z nich a problém je vyriešený,“ ponúkla Jožka svoju pohostinnosť a ako dodatočne priznala, nad touto možnosťou sa zamýšľala už dávnejšie aj s dcérami.

„O všetkom máme čas rozmýšľať, počkáme kým miesto dostanem a potom sa k všetkému pokojne vrátíme. Ten nápad s bývaním u teba sa mi však už teraz celkom zahovára a budem rád, ak sa dohodneme. S Jozefom sme hovorili aj o plate, pri nástupe bude asi nižší ako možno očakávam, ale po čase môžem počítať so zvýšením a nevylúčil ani koncoročné odmeny,“ doplnil predchádzajúce informácie Karči a odložil šálku od kávy, ktorá ho tentoraz mimoriadne upokojila a osviežila.

Začiatkom marca tu obyčajne ešte býval sneh, ale tento rok sa jar na kopanice pod Javorinou akosi poponáhľala. Sneh sa už vytratil z chotára a slnko, hoci ešte skúpe na teplo, prevoniavalo vzduch prebúdžajúcou sa jarou.

Karči si veľmi rýchlo zvykol na svoju novú prácu. S ekonómkou i majstrom čoskoro našli spoločnú reč a na robotníkov na púle sa tiež mohol spoľahnúť. Práca sa mu darila, denne prešiel po prevádzke, sem-tam prehodil s chlapmi niekoľko slov a pobral sa po svojich ďalších povinnostiach. Dnes ide nakúpiť chýbajúce náradie a čaká ho aj stretnutie s odberateľom, aby dohodol postupný odvoz pripraveného reziva. Cestou domov urobí nákup a zastaví sa na pošte, kde vyzdvihne zásielku od Janky. Pokiaľ je on v práci, Jožka sa pozvrta pri sporáku a popoludní niečo urobí v záhrade, kde je na jar práce pre obidvoch dosť.

Karči, ako to neraz sám hovoril, našiel na kopaniciach možno ťažší a skromnejší, ale určite spokojnejší život. Stretol tu dobrých ľudí, ktorí mu v najťažších chvíľach ochotne podali pomocnú ruku. Zo dňa na deň nadobúdal čoraz väčší optimizmus a energiu, ktorú premieňal postupne na nečakaný, ale o to hrejivejší pocit radosti zo života. Ako často vravieval s úsmevom na tvári, má dojem, že po

mesiacoch plných problémov, šťastie si našlo znova k nemu cestu. Ukázal sa ako pracovitý a spoľahlivý nielen vedúci na púle, ale aj ako starostlivý gazda na Jožkinom dvore.

Večer sa ako obvykle stretli pri sledovaní televízie. Karči si prisadol na gauč k Jožke a len tak, akoby nahlas uvažoval, sa rozhovoril: „Keď som ti prednedávnom rozprával o žene, ktorá mi predpovedala budúcnosť, zamlčal som, že žena, ktorú zahliadla po mojom boku je v tvojom veku a aj popis jej postavy sa veľmi podobal na teba. Keď pripustila možnosť, že pri nej nielen zostanem, ale nájdem si tam i prácu, jej slovám by som bol uveril najradšej hneď. Ako sa ukázalo, výzvou, ktorá mala čoskoro prísť, bolo tvoje pozvanie na hody a keď napokon prišla aj Jozefova ponuka na prácu, začínal som potajme dúfať, že šťastie sa usmialo aj na mňa. Všetko sa obrátilo k dobrému, mám prácu, ktorá mi prináša radosť, a spokojne si spolu nažívame. Nevieš ako ty, ale ja som neuveriteľne šťastný, že sa nám podarilo naplniť jej predpoveď. Ani vo sne by som sa nenazdal, akými zvratmi môže prejsť ľudský život za niekoľko mesiacov,“ nespomalo, ale s o to väčším očakávaním, že aj ona sa pridá k jeho slovám, uprene sa zahľadela Jožke do očí.

„Ak mám byť úprimná, mojím pozvaním som ti predovšetkým chcela pomôcť, hoci neskrývam, že aj ja som rada prijala tvoju pomoc. Práca sa mi tu zdá akosi z roka na rok viac a viac, a ja navšetko už sama nestačím. V poslednom čase cítim, že môj život dostáva nový zmysel, som oveľa pokojnejšia a ak mám byť úprimná, musím priznať, že som už viackrát nespomalo uvažovala o našom spoločnom šťastí. Mám radosť z každej spoločne prežitej chvíle a čoraz viac cítim, že pomaly, ale isto, nás spája oveľa silnejšie puto ako len priateľstvo. Budem šťastná, ak naša budúcnosť nebude o tebe a o mne, ale o nás dvoch,“ dohovorela Jožka. Vzápätí zdvihla hlavu a svoj pohľad nasmerovala priamo do Karčiho očí. Na jej perách sa usadil

žiarivý úsmev a z očí jej vyžaroval úprimný pokoj, radosť a šťastie. Chytila Karčiho za ruku, pritiahla sa do jeho náručia, aby svoje vyznanie spečatila vášnivým bozkom, ktorému v tej chvíli obaja veľmi dobre porozumeli.

**Alena Kleščová, 41 rokov
nevidiaca
Zvolen**

O šťastnej Beátke (rozprávka)

Bolo raz malé, roztomilé dievčatko, ktoré pri autonehode stratilo oboch rodičov. A aby toho nešťastia nebolo málo, utrpela Beátka – tak sa totiž to dievčatko volalo – mnohé ťažké poranenia. Na nemocničnom lôžku musela stráviť dlhé tri mesiace. Zlomeniny a odreniny sa postupne zahojili, no aj napriek obrovskému úsiliu zo strany lekárov sa nepodarilo zachrániť Beátkin zrak. Vo svojich piatich rokoch úplne oslepla. Keďže nemala nijakých príbuzných, ktorí by si ju chceli vziať k sebe, ujala sa jej celkom cudzia rodina so štyrmi vlastnými deťmi, hospodáriaca na malom gazdovstve. Spočiatku sa zdalo, že v novom domove čaká Beátku opäť šťastný život. Noví rodičia sa jej snažili vytvoriť vhodné podmienky, aby mohla so svojím postihnutím u nich plnohodnotne žiť. Za pomoci špeciálne vyškolenej pracovníčky, ktorá za ňou pravidelne prichádzala, sa postupne učila zvládať všetky úkony nevyhnutné pre samostatný život. Aj noví súrodenci mali z Beátkinej prítomnosti radosť. Hrali sa s ňou, pomáhali jej.

Postupne však záujem o nevidiace dievčatko slabol. Čoraz častejšie sa stretávala s ponižovaním a nezáujmom. Deti sa jej vysmievali, strkali ju sem a tam. Začala sa cítiť ako votrelec. A pritom sa tak veľmi snažila. Vyčistila topánky, umyla riad, nakrmila zvieratá na dvore..

Keďže ľudia boli k nej neláskaví, veľmi rýchlo si vytvorila úzky vzťah k zvieratám. Prihovárala sa im, sťažovala sa na svoje utrpenie a biedu. A zvieratká jej rozumeli. Snažili sa ju všelijako utešiť a rozveseliť. Kozičky do nej neudierali svojimi rožkami, ale radšej jej olizovali ruky, sliepočky a kačičky jej zobkali z dlaní, ovečky sa uložili k nej do trávy a hriali ju svojimi mäkkými kožúškami, prasiatka sa jej schúlili do lona a nechali sa hladkať. No a pes Roky? Ten sa stal Beátkiným najlepším priateľom. Strážil ju dňom i nocou a bezpečne sprevádzal jej kroky, hoci predtým neabsolvoval nijaký špeciálny výcvik.

Takto uplynulo niekoľko rokov. Jedného dňa musela ísť Beátka do pivnice po zemiaky. Práve sa chystala naplniť prinesený košík, keď k nej z rohu miestnosti doľahol tichučký šepot. Zazdalo sa jej dokonca, akoby začula vlastné meno.

„Beátka, tu som, v kúte za vrecom s obilím. Nedokázal som odolať vôni údenej slaninky a teraz som uväznený v pasci. Beátka, prosím, vyslobod' ma. Nebudeš ľutovať. Ja som totiž myší kráľ.“ Beátka šla opatrne za hlasom, jemne nahmatala pascu a vybrala z nej malú myšku, čím ju zachránila pred istou smrťou.

„Za odmenu ti splním tri želania,“ povedal ten kráľ hlodavcov. A Beátka veru nemusela dlho rozmýšľať.

„Chcela by som znovu dobre vidieť, ešte by som chcela byť múdra a vzdelaná. To tretie želanie venujem tebe. Pretože si kráľom, prajem ti, aby si ešte dlho, múdro a spravodlivo vládol svojmu národu.“

„Dobre si to rozmysli. Nechceš to posledné želanie naozaj radšej pre seba? Čo tak napríklad bohatstvo a sláva?“

„Nie,“ rozhodne odmietla Beátka. „Keď budem dobre vidieť a budem vzdelaná, potom si to všetko môžem získať vlastnou prácou.“ Keď to dopovedala, vzala košík so zemiakmi a vyšla z tmavej miestnosti. Ako zastala na dvore, myslela, že sníva. Svet okolo nej bol odrazu jasný, plný farieb a tvarov. Presne ako si to už celé roky tajne priala. Najradšej by od radosti hlasno výskala. Nechcela však, aby sa domáci dozvedeli, čo sa prihodilo. Preto urobila iba zopár roztopašných kotrmelcov a rýchlo opustila miesto, na ktorom si toľko vytrpela.

Vôbec nevedela, kam ide. Dúfala len, že kráča v ústrety šťastnejšiemu životu.

Unavenej a hladnej Beátky sa ujali obyvateľky istého kláštora. Dobre sa o ňu postarali a keď si trochu odpočinula, vyrozprávala im svoj smutný príbeh. Dobré sestričky sa nad Beátkou zľutovali a vzali ju pod svoju ochranu. S radosťou chodila do školy a neskôr začala študovať na vysokej škole. Učila sa ako posadnutá. Dychtivo hltala odborné vedomosti z kníh, čo sa jej dostali do rúk. Špecializovala sa na finančníctvo a medzinárodný obchod. Čoskoro sa z nej stala uznávaná odborníčka v tomto obore. Dostávala mnohé lákavé a dobre platené pracovné ponuky. Ani na nedostatok atraktívnych a bohatých ctiteľov sa nemohla sťažovať. No Beátka sa nechcela unáhliť v takých dôležitých rozhodnutiach.

Jedného dňa zastal na prahu jej vkusne zariadeného, ale skromného príbytku krásny mladý muž z ďalekej krajiny, ktorý sa tiež dozvedel o jej mimoriadnych schopnostiach. Len čo ho Beátka zbadala, očaril ju svojím vzhľadom a vznešeným správaním. Keď sa im stretli pohľady, vedela hneď, že iba na tohto muža čakala.

„Ty ma nespoznávaš,“ povedal hlasom mäkkým ako zamat. „Ja som ten myší kráľ, ktorého si zachránila. To jedna zlá bosorka, mal by som skôr povedať múdra žena ma zakliala, pretože som nemilosrdne, bezcitne a nespravodlivo vládol svojím poddaným. Vyslobodiť ma mohlo iba nevinné a nesebecké dieťa s dobrým srdcom. Ty, milá Beátka, si spĺňala všetky tieto požiadavky. Preto by som ťa chcel teraz urobiť mojou ženou a kráľovnou. Chceš?“ Samozrejme, že chcela.

Na druhý deň ráno s ním teda odišla do tej vzdialenej krajiny. Ich svadba, ktorá sa čoskoro konala, bola priam rozprávková. Bol na ňu pozvaný aj všetok odkliaty ľud. A tak si všetci spolu nažívali dlhé roky v pokoji a blahobyte.

**Josef Zbranek, 53 rokov
prakticky nevidiaci
Nitra**

Neľudská terminológia

Ľudský faktor, ľudské zdroje,
ba aj ľudský kapitál.

Len by som sa opýtal:
budú z nás aj ľudské stroje?
Až ma z toho chytá úzkosť.
Je to vôbec ešte ľudskosť?

Záhada

Susedom nejde do hlavy,
prečo sa skláňam do trávy.
Myslia si, že hľadám centy,
ja zbieram psie exkrementy.

Politický líder

Každý jeho návrh,
hoci bol aj veľmi sporný,
vždy musel mať navrch.
Šéf je predsa mienkotvorný.

Povzdych nostalgika

Joj, to boli zlaté časy,
keď si vládli sami masy.
Kto chcel ale zapárať,
zvalcoval ho aparát.

Pri obede

Mužík čuší ako rybka,
polievočku tíško chlipká.
Čím že sa to prevínil?
Včera sa dost' prevínil.

Satirický fíčer po slovensky

Črta, ktorá víta.

Alena Doležalová, 51 rokov
prakticky nevidiaca
Martin

Príde ozbrojená po zuby
Zatrúbi
na lesný roh a
strhne ti Boha
z krku
Na chudú hrud' si ťa privinie
Pri víne
sa zamiluješ naposledy
Celý bledý
Flám až do rána
Zostane ti
na *smrť* oddaná

xxx

Púpavám
uleteli bláznivé hlavy
Ráno bola lúka
len plná
slepých nôh

Vybrala som sa s nimi aj ja
po hmate
niekam
domov

xxx

Stretol som poetku
Vliekla šesťkilový prach na pranie
Kašlem na poéziu

Povedala
Kráčala ďalej
so svojím vrecom
a nevedomky
ako dieťa
rozviazanú šnúрку na topánke
ťahala za sebou

d

ú

h

u

xxx

Chcem ísť k moru
s niekým koho neľúbim
Chcem ísť k moru
s niekým kto ma neľúbi

Vypustiť na slobodu
všetky čajky
čo mi štekajú v srdci

xxx

Podvečer
Zvonia
Zo záhrad vôňa
spotenej kosy
Bocianka nosí
v zobáku malým piť
Krídlami tíši
mužom spálené čelá

A ja by som chcela

sedieť na kostolnej veži
prstami mrviť tmu
snežiť

ju na polia
medzi k-lásky

xxx

Sama si
kupujem kvety
Sama si
svietim
na cestu domov z baru
Sama si spievam starú
ošúchanú baladu
a z káčatka na labuť
sa v tme tajne mením
Duša skúša
dvíhať krídla z pivnej peny

A ja
krájam
na raňajky kamene
„Nezáleží na mene“
A ani na trati
Sama si
zaplatím

xxx

Smrt'

Na hambite
v kruhu suchej fazule
sedí

pehavé kučeravé decko
s mojimi naivnými očami
odporne zvonivým hláskom
si spieva
lúska
a čaká

xxx

Opila
som
motýľa
Sedel na kraji pohára
močil si nohy
v mojom víne
a túlil ku mne
rozstrapkané krídla

xxx

Mesiac vypaľuje do tmy dieru
Hviezdičky z nej ticho žerú
Ž(e)ravé
ženy Mesiaca
Z noci do noci sa potáca
a vlečie za sebou ten hladný roj

Samota vie svoje Veľa
Samota je biela

Spln

Hľadí Mlčí Žiari
z čiernych vín
Samota je starý

sob

Liahne sa z jeho stôp

Samota do tmy blčí
Tisíc vlčích
podnapitých očí

A z hviezd sa sype
stále nová
tak sa chvejú pre to *rád*
Vytriasajú po kúskoch svoj hlad

xxx

Ťažko stúpate do tých schodov
Hovorí muž za mnou

Každý rok o schod viac
S hlavou medzi kolenami
Do neba...

Len
či som ho už dávno
neprešvihla

xxx

Mama ma nenaučila sa modliť
Pane
a vy ste ma bodli
Slepou ružou
čo nemala žiadnu vôňu
A ja som tak stála o ňu
A ja som jej každé ráno
umývala nohu
Ako Bohu

Kto umyje teraz moje pery

Čo ak mi Boh
už nikdy viac neuverí

xxx

Včera večer
pred šiestou
si moja duša
obula tvoje vyčaptané topánky
zabuchla dvere
zapálila cigaretu
rozrazila oblohu
a nechala
ma
tu
trčať
kost'
zapichnutú
v krku
vyschnutého
stromu

xxx

Hľadím z domu nad riekou
Pláva v nej zdochnutá ryba

Hľadím z domu nad riekou
Bosý si prišiel až ku mne domov
Ako Pan
Tieň múdrych stromov

Hľadím z domu nad riekou
Bosý si prišiel
Bosý si aj utiekol

Hľadím z domu nad riekou
Pláva v nej zdochnutá ryba
čo zhltna moju samotu

**PaedDr. Ján Ličko, 76 rokov
nevidiaci
Levoča**

Úcta

Dnes si chcem s láskou uctiť slovo mama –
po Bohu najvzácnejšie slovo na svete.
Láska, pokora, statočnosť, dobrota samá –
kdeže toľkých cností jednotu nájdete?

Matky od dávna boli, sú aj budú
a čas im ako šťastie i ako bieda
bezohľadne vstupuje do osudu,
uprosiť sa ani za úplatok nedá.

Tak buďte pozdravené, matky cností –
záruka života, istoty a šťastia,
plameň lásky, ale aj údel prostý,
v ňom sa zavše úsmevy radosti stratia.

Životu ste už všetko odovzdali:
cenu imania učenlivého detstva,
rojčivú mladosť utápanú v žiali,

beznádej túžob jak vyprahnutá pastva

aj materstva ťarchy, ubolené krásy,
noci prebdené, stres, tvrdohlavosť detskú,
požehnané i nežičlivé časy,
ústrky, nevlíúdnosť, lásku za nelásku,

nádej i beznádej, zhanobenú cnosť,
modlitby vrúcne. A koľko by ich len bolo,
márne sľuby, i tých bolo viac než dosť,
aj prosby otravné ako večné sólo.

Koľké kamene ste v srdci nosili
so slzami strachu v utrápenej duši,
keď najviac milovaní boli k vám nemilí.
Človek ťažko verí, kým sám nezakúsi.

A tých starostí, čo ste si užili
o veľké i väčšie aj najväčšie deti.
Svet nie je vždy cnostný, žiaľ, býva aj zbesilý.
Cnosť premôže zloba, v ústrety jej letí.

A tak aj s láskou žité zavše bolí,
bolí telo i duša, ako pokuta,
ako keď do rany nasype soli.
Nuž trpí, trpí mať na lásku upnutá.

Vrúcne ťa prosím, prosím, Bože milý,
zmiluj sa nad ňou, zmiluj, odpusť jej viny
aj viny tým, ktorí jej ublížili,
veď len ty vieš, ako melú tvoje mlyny.

Svetlo kníh

Svetlo pre dušu z prameňa poznania,
aj istota našich životných ciest –
rozvážne slová, poučia, nezrania,
na vrchol nádeje dokážu viesť.
V pokore, bez zábran, hockedy prajne
poslúžia každému, kto na ne siahne.

U nás však stáročia beznádej bola –
neúcta, ústrky, ťažké tiene,
ale aj túžba a nezlomná vôľa,
ktorá nás hnala a stále ženie,
kde cieľi obyčajné ľudské chcenie
pre hodnoty nášho bytia utešené.

Každý sám stonal so svojím údelom
za bariérou nepriehľadných tieňov,
až Jozef Vrabel urobil rázny zlom
knihou jasom bodiek vytlačenu.
Tá svetlo umu aj vôli priniesla
i česť a dôstojné miesta pre kreslá,

cez otvorené brány knižníc a škôl
núkajúc rovnosť práv nášho bytia
aj štedrý, úctyhodný rodinný stôl,
kde našinci krivdu nepocítia.
Keď sme neprajným osudom tvrdo skúšaný
svetlo kníh je naším liekom na rany.

Bodkami tiene rozháňať, svetlo siať –
nevídany úžas, fantázia.
A tak sme šťastní a vd'ační na stokrát.
Prítomie nám už myseľ neubíja.
Pravda, aj my, rovnako ako iní, všetci
prežívame bolesť tých istých trpkých vecí,

ba osud nás má trochu viac na smeči,
o čom snád' ani sám zdania nemá,
no i tak s láskou nosíme vďaka na srdci,
že kniha už ani pre nás nie je nemá.
Odklial ju ten, čo svetlo sial a seje
pre život človečí, nie pre galeje.

Vieme, nie sme lepší ani horší než iní,
len trochu inakšie vnímame svet,
ale sme všetci deti jednej domoviny,
hádám v nej nebudeme biedu trieť,
ved' sa snažíme presne o to ako všetci –
vždy šťastne kráčať spolu plece popri pleci.

Východisko

Nekrivdi nikomu,
aby nikto neukrivdil tebe.
Kdekoľvek od domu
maj úctu poctivú nielen k sebe,
potom nebudeš sám,
a tak ti samota neublíži.
Ba ani sebaklam
odvahu tvojich síl v ťažkom kríži
nikdy neoslabí, neponíži.
Dušu čnosťou odej
a s láskou v srdci sa svetom vydaj,
hľadať šťastia nádej.
K pozdravu priateľský úsmev pridaj.
Kto vie hľadať, nájde
samého seba i svetlo ducha
v každej čistej pravde.

Kto pravdu nechápe, neposlúcha,

nenájde šťastie. Tma býva hluchá.
Maj úctu ku všetkým
a váž si pravdu hoc aj nemilú.
Je všade, za všetkým:
Čriedu volov vyvedie z omylu
aj keď je to drina.
Toho, čo zapadne medzi plevy,
skonzumuje sviňa.
Čas najtvrdšiu skalú na prach zmrví
a chválenkár nemusí byť prvý.

A kde je príčina,
že nám kadečo vadí:
že smrť je povinná, že nie sme večne zdraví a mladí,
že nás derú z kože
lakomci, čo hrabú iba k sebe,
že zver všade môže...
a chutí jej, keď mláská a srebe
a pochabosť vyčíňa sťa žriebä.

Či máme východisko?
Všade zhon, závisť, bôľ a nepokoj –
tvrdé hryzovisko,
kde údelom býva bieda a znoj.
Ľudskosti je málo
a hrozne kríva na obe nohy.
Čože sa s ňou stalo?
Lakomou pýchou ju dusia mnohí,
veď moc má Euro, chudoba dlhy.

Hľadať východiská? –
Sama márnosť, jak výkrik do prázdna.
Nikto nič nezíska,
ak je zvolená cesta nezjazdná.
Sny silu nemajú

a svet sa nechce zmeniť na zázrak.
Rozprávky spriadajú, čo veria, že sa zmení Rumburák,
že nám pomôže jak vták Ohnivák.